Ч. 234 (11.485). Львів, пятниця 19. жовтня 1928. Оплата почтова сплачена готівкою. Рік LXVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Розпука безсилих гнобителів.

Львів, 18. жовтня 1928.

Російські праві еміґрантські кола, зокремаж монархісти з париського чорносотенного кодла, ніяк не можуть переболіти того, що вони нині не виконують влади на території теперішнього СРСР. Це зрештою зовсім зрозуміле явище, коли представити собі теперішне незавидне положення на еміґрації тих, що перед десяти роками були необмеженими панами і владарями міліонових мас та гнобителями цілих десятків поневолених народів. Вони з цим своїм становищем ніяк не можуть погодитися і тому творять для себе всякі ілюзоричні теорії про неминуче перебрання влади по більшовиках і навіть підгрівають надії на те, що їх покличе до влади сам „русский" народ, а до того покличе їх разом з династією Романових. Гуртуються вони на еміґрації біля поодиноких членів родини Романових, зберігають докладно всі двірські традиції, а навіть дістають від „вождя", тобто від б. вел. князя Мик. Миколаєвича або від „царя" Кирила, всякі „відзначення" та „призначення". Таким чином живуть вони у світі хоробливих ілюзій і тим доказують, що вони не дуже то нормальні та тверезі. До того поділені вони на кілька груп, що взаїмно себе поїдають.

На еміґрації мають вони навіть кілька органів преси. Один такий орган появляється під редакцією б. ліберала Струве в Парижі п. н. „Возрожденіе". Біля того органу згуртовані прихильники Мик. Миколаєвича, що ніяк не можуть зрівноважитись та погодитись з тим, що є. Ось у тому органі появилася минулого місяця стаття кн. К. М. Волконського, над якою варто на хвилю спинитися. Стаття має вимовну назву: „Огражденіе русскаго единства". Автор проливає в ній сльози не тільки над тим, що він і йому подібні втратили Росію, яку вважали своєю приватною власністю, але ще більше над тим, що „в усій Европі йде планова праця в напрямі розчленування не тільки Росії, але й „русского" народу". Річ у тому, що автор і його однодумці не вважають окремими народами ні українців ні білорусів. Одні і другі належать, на їх думку, до одного „великого русского народу".

„Русскі відступники — пише автор — все находять звідкись засоби для своєї пропаганди. Цілковито неімовірні зі своєї неграмотности статті про українське питання поміщують радо і французькі й італійські газети; спокійних, на історичних фактах і на датах побудованих реплік газети звичайно не приймають; у пресі всіх країв защіплюється такі назви, як українці, білоруси, в розумінні чогось відрубного від „русских". Йде систематична гра під ложними назвами частин „русского" народу з метою звести поняття „русский" до поняття „великорос"; великоросів намагаються якимсь чином повернути в татар. Уже відродилися назви „Московія" і імена „Україна" (лапки автора — Ред.) і „українці", при побажливости еміґрантської преси, майже витиснули назви Малоросії і малоросів, все більше набувають не лише в чужинців, але й серед нас, значіння протиставлення „Росії" і „русским"."

Проливши ось таку силу горячих слів над „розчленуванням русского народу", кн. Волконський стверджує що „це загальне бажання чужинних держав роздерти наш народ представляє собою грізну небезпеку". А далі робить такий вельми цікавий і характеристичний висновок:

„Якщо комунізм не опанує цілого світа, то він протриматися в Росії не може: з упадком радянської влади почнеться і наше відродження. Але якщо розпад „русского" народу на три вітки під не-„русскими" назвами направду здійсниться, то це буде недуга, — наскільки людська думка може передбачити, — невилічима. Розпад „русскої" єдности є для життя „русского" народу страшнішим від більшовизму".

Якаж рада на те в такому безвихідному положенні та при таких сумних для Волконського перспективах? — Він находить раду. Стверджуючи, що російська еміґрація досі не реаґувала гідно на цю небезпеку, він пропонує на будуче розвести велику пропаґандивну кампанію в цілому світі проти описаного „сепаратизму". Але ця пропаганда не може бути якоюнебудь, а мусить бути озброєна наукою. Всі вчені, що живуть на еміґрації, мусять писати наукові твори, в яких мають доказати, що нема ні України, ні українців, ні Білоруси, ні білорусів, ні москалів, ні Московщини, а є один „русский" народ. Якщо Волк. мав би в руках державний апарат, то при його допомозі викорінював би „сепаратизм", але що його не має, то пропонує такі „наукові" засоби боротьби за єдність „русского" народу".

Читаючи ці рецепти Волконського, мимоволі похитуєш головою над його незавидними глуздами. Пропагандою єдности „триєдиного" русского народу хоче він воювати в Европі з українським чи білоруським рухом, так немов би то, скажемо, український рух і взагалі українство існувало тільки в чужих державах, а не було його там, де воно було від віків, де тепер є і де все буде. В тому то й річ, що ні українців, ні української проблеми, ні взагалі українства не витворила ані ніяка наука ані ніяка інтрига, і тим самим ніяка наукова пропаганда його не розложить ані не ослабить. Українство як вислів політичної думки і чину все було незвичайно живе й активне, але все його гнобили, все кріваво приборкували гнобителі, до яких належить м. і. і Волконський. Українства і його живучости не можна ставити в залежність від ніяких посторонніх чинників, ні тим більше від більшовиків, бо його політичний, культурний і національний самовияв є стихійним явищем, що випливає з найелементарніших, чисто органічних потреб народу. „Русского единства" фактично ніколи не було і не буде. І хтоб там за рік, два чи десять не був владарем на теперішніх просторах СРСР, то нікому не вдасться обєднати те, що ніколи не було зєднане. Український нарід ніколи не перестане бути собою і ніколи не пірне в „русскому" національному морю. Коли не доконали цього минулі століття царського варварського насильства, то тим більше не доконають цього безсильні, здискредитовані та здеправовані еміґрантські недобитки типу Волконського і його однодумців.

Перед анґлійськими виборами.

II. Виборчі можливости і шанси.

Берлін, 12. жовтня 1928.

В „Ділі" була вже мова про ті важливі наслідки, які матиме для дальшого розвитку світової політики такий чи інший вислід близьких англійських виборів. Тим разом приглянемось виборчим шансам усіх трьох головних парляментарних англійських партій.

Хто переможе? Консерватисти? Лібералі? Робітники? Відповідь на це доволі трудна, бо хоча це справа першорядного політичного значіння, то вибори заставуть усі три названі партії в стадії крізи і переорганізації. Ні одна з партій не йде у вибори з такою бючою і поривающою маси програмою, аби можна було допускати, що властиве та, а не інша партія побідить. В 1924 р. не було сумнівів, хто буде побідником у тодішніх виборах. Але нині скрізь в Англії днвна непевність. „Менчестер Ґардієн" пише, що ще ніколи не було в Англії такої заколомученої виборчої ситуації, як нині, і ще ніколи не велась боротьба з такою заїлістю.

Затяжну крізу переживає передовсім **робітнича „лейбур-партия" і професійні трейдюніони.** Кріза ота тягнеться ще від днів програного вуглевого страйку. Дві течії борються внутрі партії із собою. Ліва, більшовицька, під проводом секретаря вугляного трейдюніону Кука і права, поміркована, під проводом Мекдоналда. Через сей внутрішній розрив партія зробилась на протязі ряду літ цілком неработоздатною і разом з тим дуже ослабла. Сконстатовано недавно, що трейдюніони стратили за останніх 2 роки 2.000.000 членів, отже і тому своїх [illegible] до дострайкового стану. Тими межами робітництва поділились ліберали й консерватисти. Прорів через „лейбур-партию" паде по лінії ідеольоґічного роздору поміж 2. і 3. Інтернаціоналом. Це означає на практиці, що англійське робітництво розбилось на два табори не тільки по лінії соціяльній, але теж по лінії національній. Це означає дальше, що англ. робітництво не зможе вже — в разі чого — стати збитою лавою в підмогу державі, як це було в 1914 р. Це, розуміється, дуже неґативно впливає на вільну поріцість британської політики назовні — і передовсім дає дуже мішні виборчі козирі в руки консерватистів та лібералів. Не тільки більшовики мають в Куковім розриву міну внутрі Англії, але — і то передовсім — Америка. Партія робітництва, розривана поміж зовнішніми і внутрішніми концепціями двох ворогуючих Інтернаціоналів і поміж принципом імперської єдности, мусіла переорганізуватись. Викинуто найперше з партії комуністів. Пішов курс на право в напрямку „індустрійного мира". Носієм того курсу став голова трейд-юніонів Персель, той самий, що ще вчора був правою рукою радикального Кука. Осьтак в партії перемога по боці поміркованих, але разом з тим перемога дорого окуплена ослабленням ідеї класового робітничого організованости. Ця шкода тільки до певної міри вирівнюється фактичним зближенням поміркованої робітничої течії до концепції **зреформованого англійського лібералізму.**

В 1922 р. був ... розгром **англійської ліберальної партії.** [illegible] Це з теорії англійської партійности безприкладне, щоб у виборах злетіти зі 158 мандатів на 43! Трапилось це лібералам. Чому? Старий англійський лібералізм, що зродився ще в манчестерській школі і виріс в потугу під руками великого Ґледстона, залишавсь аж до великої війни у своїх постулятах незмінений. Принципами його політики були: свобода торговлі і свобода підприємства у відношенні до робітництва — отже невмішування держави в господарську, а за тим і соціяльно-творчу діяльність узагалі. Це означало, що Англія розвинула свою величезну дешеву промисловість і почала заливати нею світові ринки. За економічним підйомом приходив автоматично теж підйом політичний. На підложі економічного лібералізму виріс британський імперіялізм XIX. віку. Весь той розвиток перевернула до гори корінем велика війна й обусловлений нею господарський централістичний розвиток. Час примусового воєнного господарства і державної економічної контролі розвалили до краю систему економічного лібералізму і класу середнього свобідного підприємця. Зате почала міцніти робітнича класа. Почався похід ідеї модерної контрольованої господарности і соціяльности. Залишаючись на старих позиціях, англійський лібералізм був засуджений на повільну смерть.

Тимчасом Льойд Джордж задержав у собі настільки гнучкости, що зумів ще в час піти на компроміс з вимогами нового життя і почав у нутрі партії енергійну регенераційну роботу. Партія відчула наслідки великої війни та отверто станула на службу ідеї модерної господарности і соціяльности. Партія хоче бути реальною формою компромісу поміж соціяльними домаганнями широких мас і консервативними, вічнішними потребами держави. Ще раз намічується той традиційний англійський fair compromise, що втримує імперію півтора столітними в стані політичної гнучкости і спроможности. Нова політична платформа лібералів найшла своє оформлення у величезній, науково обґрунтованій, практичній книзі. Насіданн в Англії приготовив нині ґрунт для ідей господарської націоналізації і соціялізації, показує факт, що книга ота розійшлась за час кількох місяців чотирма накладами в сотнях тисяч примірників. А всеж таки видається, що лібералізм — навіть в тій формі — не є силою, що могла б захопити маси і дати їм віру в правильність ліберальної розвязки всіх справ. Усім тим незвичайно цікавляться, пробують але всеж таки лібералізм ідеї у виборчу кампанію з тою самою певністю, що й обі інші партії. Річ у тому, що в соціяльній площині лібералізм має сильну конкуренцію з боку „лейбур-партии", а в політичній та імперській площині — консерватисти. Не переможуть його консерватисти, але заглушує ліберальна пропаганда ліберальні ідеї робітникам „кралів ліберальної ідеї індустрійного мира".

Наслідки виборів буде бе безсумнівні. [illegible] ліберальна партія найшлась захисною ліберальною платформою [illegible] своїй соціяльній [illegible] Мекдоналдом. [illegible] в останніх місяцях. [illegible] [illegible] ... ліберальної [illegible]

захитаючись з трудом від більшовизму боїться спілки з „недобитками дрібної буржуазії“, аби не попасти з „лівої“ крайности в „праву“. Є осьтак в обох партіях виносліва програма, але нема віри в її правильність і спасенність.

Інакше у **консерватистів.** Там є ота віра і свідомість державних потреб, але зате нема ясної, закінченої програми.

І в оту слабу точку консервативної партії бє сильна робітничо-ліберальна атака. Одинокий сильний аргумент консерватистів: загрожена більшовизмом і Америкою ідея імперської єдности — є того роду, що на ньому в нинішньому світовому положенні не збудуєш ніякої виборчої програми, бо та програма мусить нині бути більш-менш пацифістична. Тимчасом загрожена імперська ідея доводить до всього, тільки не до пацифізму. І взагалі політика консерватизму, не зважаючи на простоту своєї основної ідеї, є настільки крута й непослідовна, що подає опозиції прекрасну площу для стрілів. Людина з вулиці чи обиватель з провінції не розуміє, чому та політика йде нині з Римом, щоб завтра його покинути й почати йти з Парижем. І т. д.

Попередня стаття на ті теми висовувала всю крутняву теперішньої консервативної політики, яка в деяким подібна до тої химерної зірки, що на протязі одної хвилини перекине в руці десяток річей і розгубиться сто думками. Опозиція має легку гру, агітуючи серед мас. До того закордонна політика уряду має в останніх часах незвичайно лиху пресу, а радикальне крило консерватистів т. зв. „дай-гарди“, занадто уже жене події. Особливо-ж богато пошкодило консерватистам **передчасне заключення франко-британійського морського пакту.** Не диво, що консерватисти йдуть до виборів з дещо стисненим серцем. Хто зна, чи не прийдеться віддати на деякий час владу в руки інших...

Як буде виглядати будучий парлямент? Кажуть передовсім, що він довгого життя мати не буде. Правдоподібно ні одна з партій абсолютної більшости не здобуде і з тої причини відомий консерв. політик Ґервен пророкує скоре розвязання парляменту і нові вибори. Повториться подібна історія, як в 1923-24 р., коли то відбулись вибори двічі, в десятимісячнім відступі часу. Падуть теж цифри — щодо робітників найбільше 270—280, щодо лібералів 80 мандатів. Коаліція будаб отже чисельно можлива, але мабуть не прийде до її створення через боязнь робітництва перед залежністю від Льойд Джорджа і його групи. Одначе тимчасом всякі пророцтва ще зайві. Маємо ще 9 місяців часу, а за той час може ще неодно трапитись, що буде в силі до кореня перевернути всі обрахунки.

Зенон Пеленський.

Радянська Україна.

Київські учені і вибори до Всесоюзної Академії Наук.

До ленінградської російської Академії Наук, що зветься тепер всесоюзною мають відбутися вибори. З „Пролетарської Правди“ (з 14. жовтня н. р.) довідуємося, що київські наукові робітники відбули окреме засідання присвяче цій справі. На ньому рішили, що до „складу нових академиків увійдуть учені, ідейно звязані з соціялістичним будівництвом“. Далі читаємо в тійже газеті про те саме засідання ось що: „Ознайомившись з кандидатурами, які виставлені до Академії, бюро секції наукових робітників активно підтримує такі кандидатури: Д. І. Багалій, Базаров, С. Н. Бернштайн, М. І. Бухарін, В. Р. Вільямс, М. С. Грушевський, А. М. Деборін, Д. К. Заболотний, Г. М. Крижановський, Н. М. Крилов, П. Маслов, П. В. Писаржевський, М. М. Покровський, Д. Н. Прянішніков і Д. Б. Рязанов. Рівночасно бюро висловилося проти кандидатур тих учених, які не виявили в своїй роботі елементів, що репрезентувалиб радянську науку а саме: П. Н. Гензель, Довренко, Єгоров, Надсон, Любавський, В. Ш. Шевяков, Г. І. Челпанов та А. А. Ячевський“. Київський сільсько-господарський інститут підтримує крім того ще таких кандидатів: Крижанівського, Маслова та Деборіна (комун. теоретики), Фріче й Сокуліна (література), Ґраве і Крилова (математика), Баха (хемія), Вавілова і Прянішнікова (природознавство)

Харківські учені і вибори до Всесоюзн. Академії Наук.

Бюро харківської секції наукових робітників, як повідомляють „Вісти“, занялося теж справою виборів до Всесоюзн. Академії і рішило від 1200 обєднаних в тій секції наукових робітників підтримати такі кандидатури: Багалієв, Бах (Москва), Бернштайн (Харків), Бонч-Бруєвич (Нижній Новгород), Бухарін (Москва), Вавилов (Ленінград), Вільямс (Москва), Воблий (Київ), Ґраве (Київ), Ґедройц (Ленінград), Грушевський (Київ), Даниленський (Харків), Деборін (Москва), Заболотний (Київ), Книпович (Ленінград), Крижанівський (Москва), Крилов (Київ), Любименко (Ленінград), Обручев (Москва), Писаржевський (Дніпропетровськ), Покровський (Москва), Прянішників (Москва), Рязанів (Москва), Сакулін (Москва). Як бачимо то ця ліста дещо відмінна від київської. На харківській лісті проскрибованих є ті самі прізвища, що на київській.

Боротьба з алькоголізмом.

На Україні йде тепер завзята т. зв. ударна кампанія боротьби з алькоголізмом. Провід у ній має всеукраїнське протиалькогольне товариство з осідком у Харкові. Досі має воно вже 16 окружних філій. Найкраще поставлена справа поборювання пянства в Одесі, де є аж 40 протиалькогольних осередків, що ведуть практичну боротьбу з пянством. — Між іншим Рада Народніх Комісарів доручила всім окружним виконавчим комітетам заборонювати продажу алькоголів у дні виплати заробітків робітникам. А всеукр. протиалькогольне товариство робить заходи, щоби припинити продажу алькоголю в святочні і передсвяточні дні.

Ювилей М. В. Левитського.

З „Пролетарської Правди“ (з 13. X. н. р.) довідуємося, що святкування 50-літти громадсько-кооперативної праці М. В. Левитського відбудеться дня 21. жовтня. У звязку з ювилеєм замовлено у скульптора Сергія Жука погруддя Левитського. Центральний кооперативний Музей підготовляє експонати до великої виставки: „Від перших артілів М. В. Левитського до колективізації“. — При Харківському Інституті Марксизму засновано ювилейну комісію. Кооперативний Музей звернувся до всіх кооператорів і громадян з проханням надіслати матеріяли про Левитського, артільний рух і колективізацію

Успіх нашого земляка у харківській опері.

Музичний рецензент харківських „Вістей“ Юр. Ткаченко пише про виступ М. Голинського в опері „Турандот“ ось що: „З артистів виконавців на чільному місці стоїть Голинський — Калаф. Нам уже доводилося висловлювати думку, що сфера цього видатного співака саме в італійській опері. Виконання артистом партії Калафа це лиш підтвердило. Надзвичайної краси й сили голос співака, з виключним верхнім регістром у важкій партії Калафа розгортається в увесь шир. Співця ніяк не вязають вокальні трудноші, суто пуччінівську патетичну фразу він подає вільно, виразно й емоціонально-насичено; ритмічний малюнок чіткий. Навіть дещо холоднуватий сценічний образ цілком доречний у казці“.

Голос громадян.

I.

Високоповажаний Пане Редакторе!

Прийміть слова сердечного співчуття і глибокої пошани з нагоди зневаги, які Ви дізнали за Вашу громадську працю перед двома днями. НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА, що стоїть на сторожі свободи слова, піде разом з його обороні з цілим українським громадянством. Рівночасно осуджує Наукове Товариство способи боротьби, непрактиковані в ніякій культурній суспільности.

ЗА НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ:

Д-р К. Студинський, голова. **Д-р Р. Цегельський,** секретар.

Львів, 17. X. 1928.

• • •

II.

Високоповажаний Пане Редакторе! Пересилаю Вам слова сердечного співчуття з нагоди обиди, яка стрінула Вас за те, що сповняли громадський обовязок і стояли на сторожі свободи слова. Думаю, що не найдеться ані одна інтелігентна одиниця, яка в цій хвилі не зложила би Вам слів глибокої пошани і не запротестувала проти некультурних засобів боротьби. Коли, як коли, а сьогодні українська публіцистика і її співробітники повинні найти пошану і зрозуміння у цілої української суспільности.

Остаю з щирим поважанням

К. СТУДИНСЬКИЙ.

Львів, дня 17. X. 1928 р.

За океаном.

За допомогу „Рідній Школі“.

Дня 26. вересня відбулася в Народньому Домі в Ню Йорку друга нарада відпоручників ню-йорських українських товариств у справі допомогової акції в користь „Рідної Школи“. Явились представники і тих товариств, які на попередній нараді не були заступлені. Проводив. п. Л. Колтун, секретарювала п. Дембіцька. На нараді поширено Комітет і постановлено уладити велике віче всіх українських чинників, яким дорога будучність рідної нації. Віче заповіджено на 7. жовтня н. р. в салі Народнього Дому. Пробивався дуже прихильний настрій для „Рідної Школи“. „Сумно — говорив один з бесідників, — що „Рідна Школа“ мусіла висилати делегата аж щойно з просьбою до нас. Ми повинні вже булиб заслужити на її подяку. Кожне товариство повинно у своїх рядах широ працювати для „Рідної Школи“. Тоді можна богато зробити. Памятаймо, що „Рідна Школа“ це фундамент будучого життя. Не оглядаймось на те, кого при ній нема, а робімо своє“. Такий здеклярований настрій пробивався з промови кожного бесідника.

МИХАЙЛО ПОСАЦЬКИЙ.

Між пальмами Сицилії.

1. Продовження Італії і її контраст.

Серед обіймів ніжної краси, яка тебе огортає і пригортає до себе по цілій Італії, коли оглядаєш її краєвиди, її виразисті обриси, її будівлі, різьби та образи, серед ніжних, мягких форм, з яких віє на тебе якась недаємна, хоча на землі почата, гармонія, і вколихує тебе неначе музика, що каже забути про земне, тверде життя, попадаєш мимохіть у сентиментальність, оглядаючи руїни давньої величі. І вириваєшся тоді, щоби отямитися, віднайти себе самого і отверезіти та пошукати дійсности і твердого ґрунту під ногами, бо людина не в силі довго перебувати в світі ідеалу і абстракцій, в який переносить нас італійське мистецтво. Здається, що колишешся десь між землею і небом і хотів би ти вже раз станути на землі і вспокоїтися.

З жалем сідаєш на корабель і плинеш дальше на південь, покидаючи за собою край клясичної краси, шукаючи за краєм романтики, краєм чистої, первісної, незбагненої природи, краєм, що овіяний вже віддавна мітольоґічним чаром притягав до себе майже всі европейські народи, які шукали в ньому пригод і нового життя, починаючи від стариних греків і картагінців, а скінчивши на французах і еспанцях.

Ніч плавби по темній морській глибині заки доїдеш до нової землі. Море так і запрошує до себе своєю свіжістю, чистотою, холодом і таємничістю. Спати ніяк не можна. Корабель ще за дня переповнений спекою, тепер віддає з себе весь жар. Нестерпна задуха в кабіні: чого діткнешся, все гаряче. Все, що живе, вийшло на чердак. Там лекше. Часом холодний вітрець повіє і обітре піт з чола.

Ранок. Рожевий небосклін. Далеко-далеко щось миготить. Чим ближче, тим виразніше: то голі береги, скелі, горби, гори, — все облите сходячим сонцем. Воздух дрожить, якби був налитий якимсь етером, а такий чистий, такий сяючий, що це його сяйво ллється аж у душу і почуваєш себе відразу перенесений в якийсь казочний світ. Забуваєш, що ти син чорної землі, яка приковує тебе як свого невільника і каже тобі жити по своєму наказу і по своїм законам. Куди глянеш, всюди чистий етер і ясність. Почуваєш себе легкий, свобідний, неначе крила тобі виросли. Чи це рай? Чи це привид? Ні, це дійсний вид, то земний краєвид, це Сицилія.

Не видно зелених лісів, що в пекучий літній день запрошують змученого мандрівця під свою тінь; нема свіжої зеленої трави, ні темного листка дерева, що покріпляє виснажений віддих; не журчать потоки цілющої води, щоби можна прислухатися таємному шепотові їх хвиль і насолодитись їх холодом; нема нічого, щоби нагадувало ту ріжноманітну тайну життя, яка у нас криється в зелених лісах, в подуві їх вершків, в зелених квітчастих дібровах, кущах, у плюскоті веселих хвиль. Нема!

А одначе який незрівняний чар! Голі скелі покриті червоною, мідяною, цеглястою землею; все випечене, виснажене сонцем. Проміння сонця бється об ті кручі і відбивається від них, мерехкотить, здається дзвенить і живе в воздусі; одно вертається до сонця, друге вдаряє об поверхню моря: ніби чути гру, гармонію цього сяйва. Етер тремтить. Море спокійне. У тім спокою, у тій безконечности, у тій цілковитій злуці сонця, воздуху, землі та води, чути лише як бється твоє серце.

Дивишся і шукаєш людей. Так, живуть і тут люди. По тих скелях, геть там високо, ніби їм занало було ще тої спеки, яка вже в долині випалює всяке життя. На самім вершку стоять гордо доми-палатики, тільки нащадки давніх лицарів можуть там мешкати, в аристократичнім відокремленні, здалека від землі, ближче сонця. Обриси будівель зливаються з краєвидом. Видно лише лінії ясні, чисті, прозорі, гострі і в собі скінчені, енерґійні і певні себе, без одного сумніву, непевности, сентиментальности, якогось надумування — горді, неприступні і тою неприступністю майже холодні. Розумію, чому в італійців нема народньої поезії, нема пісень, в яких нарід виливає своє серце. Тут мати не співає тужливої пісні над колискою своєї дитини; тут нема таємничого любовного шепоту, недоказаних слів про вимріяне щастя; тут нема задуми, туги; тут — сама радість і сила життя. Стає мені ясне, що тут не закони, приписи, організаційні установи, вищі суспільні ціли нормують життя людини, а сама його внутрішня потреба, його власна воля. Покривджений не йде він шукати справедливости до суду — яка довга та нудна це дорога! — а блисне штилет і справедливість виконана.

(Продовження буде.)

Ріжні вісти.

РІЛЬНИЙ СТРАЙК У ГРЕБЕНІМ.

В неділю і в понеділок скріплена значно поліція переводила масові арештування в Гребенім. Арештували кількадесять людей, між ними кілька жінок. Арештування переводили й у вівторок. Часть арештованих відставили до Львова. Представників окружного т-ва рільних робітників Галичини і Шлеська, які хотіли інтервеніювати в справі страйку, арештовано на приказ заступника старости Моліцького.

ПОЛЬСЬКО-НІМЕЦЬКІ ПЕРЕГОВОРИ ПЕРЕРВАНІ.

З причини виїзду д-ра Гермеса до Берліна польсько-німецькі торг. переговори перервані на необмежений час.

ДИМІСІЯ Д-РА ГЕРМЕСА?

В колах нім. уряду розглядають можливість димісії д-ра Гермеса зі становища предсідника німецької делегації для торг. переговорів із Польщею. Німецькі госп. кола нібито обвинувачують д-ра Гермеса, що його неуступчиве становище може довести до розбиття польсько-німецьких переговорів.

ЗАВАЛИВСЯ ДІМ У ЛЬОНДОНІ.

В одній з найрухливіщих дільниць Льондону завалився 2-поверховий дім. Завалища засипали 12 людей. Добули два трупи і 10 тяжко ранених.

АРХ. АЛЬБРЕХТ — МАДЯРСЬКИЙ КОРОЛЬ?

„Тел. Уніон" повідомляє, що в політичних колах Мадярщини зачувати, будьто би в жовтні ц. р. архикнязь буде коронований на мадярського короля.

„ЦЕПЕЛІН" ПОЛЕТИТЬ ДО ПІВНІЧНОГО БІГУНА?

Більшовицька преса повідомляє, що „Цепелін" після звороту з Америки до Фрідріхсгафену буде відданий до диспозиції наукової виправи, щоби полетіти до півн. бігуна.

УБИВСТВО З МИЛОСЕРДЯ У ЛЬВОВІ.

У Львові при вул. Жулінського 10. нар. учитель Черемшинський стрілив до своєї сімдесятькількалітньої умово хорої матери, щоби вкоротити її муки. Опісля Черемшинський вистрілив собі в груди. Обоїх рятункова станція забрала до шпиталю.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87·50—8·88·00, канадійський долар 8·81·50—8·82·00 чеська корона 0·26·33—0·26·50, австрійський шілінг 1·25·25 1·26·50, румунська лея 0·05·33 —0·05·50, французький франк 0·34·50 0·34·75, швайцарський франк 1·71·50—1·71·75 фунт штерлінгів 43·40·00 43·60·00, рдляндський червінець 26·00 27·00

Золото: 20 корон 36·30·00—36·80·00 20 франків 34·40·00—34·70·00, 20 німецьких марок 42·40·00—42·70·00, 10 російських рублів 46·80·00—47·20·00.

Срібло: Австрійська корона 0·69·00 —0·70·00, 5 австрійських корон 3·50·00—3·60·00, австрійський фльорен 1·77·00 1·80·00, російський рубель 3·00·00—3·10·00 копійки за рубель 1·50·00—1·55·00.

Збіжжа.

Пшениця двірська 45·25—46·25, пшениця селянська 43·00—44·00 жито галицьке 34·75—35·75, ячмінь галицький броварняний 35·50—36·50, ячмінь на жлино 27·75—28·75, ячмінь пастівний 35·50—36·25 овес галицький 31·25—32·25, кукурудза румунська 44·00—44·50, бараболя промислова 0·00—0·00, фасоля біла 65·50—70·00, фасоля кольрова 48·00—50·00, фасоля краса 60·00—65·00 горох пів-Вікторія 53·00—63·00, горох польний 42·00—44·00, бобик 33·00—35·00, мішанка пастівна в зерні 30·00, вика 34·25—38·25, сіно солодке краєве прасоване 18·00—20·00, солома прасована 5·00—5·25, гречка 31·00—32·00, льон 64·00—65·00, дубінь синій 21·50—22·50 рітак озимий 70·00—72·00, мука пшенична 50 прц. 71·00—72·00, мука житна 65 прц. 52·50—53·50, грисік кукурудзяний 67·00—70·00, мука кукурудзяна 49·00—51·00, отруби житні 22·00—23·50, отруби пшеничні 22·00—23·50, крупи гречані 73·50—75·50, пшоно 80·00—82·00, крупи ячмінні 47·50—49·50, пенцак 37·00—39·00, просо краєве 39·00—40·00 макухи льняні 49·00—50·00, конюшина краєва 220·00—250·00, мак синій 125·00—135·00, мак сивий 100·00—110·00. Міхи ютові виробу Страдом Варта 1·68—1·75, міхи ужиткові добрі 1·38—1·42.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Паки і паки про редакційних гостей.

Зайде до редакції хтось, хто раз на рік навідується, цікаві річі розказує, приємну атмосферу вносить. Кожний співробітник голову від письма відриває, всміхається, на привітання рукою махає. А той „хтось" підходить на пальцях до одного з редакторів, шепче щось на вухо і потім — мов перестрашений дух в Бролів — тікає з редакції.

— Почекайте! Скажіть щось цікавого! — кричу вслід за ним.

— Боюся — шепче від дверей гість.— боюся, бо ви пишете проти редакційних гостей.

Пішов...

І так що-дня і що-дня. Вбігають до редакції люди рідко видані, симпатичні і некурячі, але нема сили задержати їх хоч на хвильку, чи заохотити до голосної балачки. Декотрі навіть голосу не видають із себе, а розмовляють „на миги", щоб не перешкаджати невільникам пера. Так собі всі взяли до серця мої два фейлетони про редакційних гостей, що ніхто не хоче тепер до нас і заговорити.

Але не досить цього.

Приїзджає один зі співробітників з відпустки і дивні дива розказує:

„На провінції люди так собі твої два фейлетони взяли до серця, що одні других остерігають, щоб не заходити до редакції..."

А що в нас редакцію і адміністрацію дуже часто перемішують, то тепер і передплата змаліла, бо люди не заходять, а почтою посилати досить незручно.

Одним словом вийшло прикре непорозуміння, а я вийшов на шкідника і руїнника рідної преси.

Заявляю, що я проти передплатників нічого не маю, ніколи проти них не виступав, ні не боронив їм вступу до адміністрації. Щож до редакційних гостей, то я виступав проти кількагодинних перебувачів і пристрастних курців, і то купців редакційного тютюну.

Господи! Як би я знав, що мої фейлетони таке враження роблять, такий вплив мають, що люди ними як дороговказами в Біловежській Пущі орієнтуються, — я написав би цілий цикль фейлетонів про те, де наші не повинні ходити.

А потім: Вся українська публика „гостює" тільки в українських крамницях, українські опалники „гостюють" тільки в українських банках, українські процесовичі тільки в українських адвокатів, українські хорі тільки в українських лікарів і т. д. і т. д.

На жаль, так воно не є. Мої фейлетони тільки само помагають, що статті про „Рідну Школу", а як котрий з них і знайде відгук, то хіба той, який може мені і моїй редакції пошкодити.

Наприклад фейлетон про редакційних гостей.

Старі гості як ходили так ходять, старі передплатники взяли фейлетон до себе, з останніми днями зайшли до нас ще такі два гості, що бодай і не згадувати.

Коли більше таких „гостей", як отсі останні,ввадиться до наших редакцій, то ми швидко станемо тим, за що нас мають наші вороги.

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ

— **Вчорашнє число „Діла"** зайняло „Львівське староство Гродське" за статтю про події в Гребенім.

— **З львівської судової салі.** Львівський V. сенат протягне кілька днів бруди цілої злодійської банди з 10 осіб під проводом міжнародного вломника Яна Малічка з Відня. Їхні прізвища теж міжнародні: Френкель, Кімельштайн, Маргуліс, Спріг, Лайнванд, Кандель, Помпах, Кранц і Пельц — усі купецькі практиканти. Крали вони по крамницях і приватних хатах усе, що попало під руку: від одягів аж до грошей. — 3 місяці вязниці дістав професійний злодій Йосиф Волинський за те, що обікрав бувшого президента міста Наймана, підчас його сну, а не вдоволившись 1000 злх. готівки за гаком зразу, віднадив цю другу приватну хату, де його переловили на „роботі". — Арештували львівського адвоката д-ра Натана Коркеса, який виставляв чеки без покриття.

— **Гарна історія.** У Перемишлі відкрила поліція неабиякий талант: доброділя злодіїв Ацеланського, який підроблював документи потрібні до виїзду на чужину злочинцям. Йому помагала у цьому якась урядова дама, що працювала в якімсь бюрі. Справа вийшла наверх при нагоді невдатної спроби злочинця Жекожки, що хотів чкурнути за кордон при помочі фальшивих документів.

— **Бандитизм на провінції.** На Фільварках Вел. (Брідщина) арештували Тересу(!) Чуприк, що підпалила хату господаря Глядуна і обікрала його підчас пожежі. — У Добромилі арештували двох парубків з Перелільниці, яких підозрівають у вбивстві третього. — У Слобідці (Бережанщина) якийсь злодій застрілив господаря Топоровського, коли цей хотів його зловити підчас крадіжі. — У Гаях біля Львова напали на поліцая невідомі, що мали з ним особисті порахунки і сильно його покалічили. — В Янові (Теребовельщина) на поліцая напало аж чотирьох бандитів і пробили його ножем; лише одного встигли зловити.

— **Катастрофи без кінця.** В англ. хемічній фабриці біля Гарвіч вибух убив 5 робітників і знищив частину фабрики. — Біля Бордо впав франц. військовий літак; летун убитий. — В околиці Опорто зударились дві португальські торпеди; 4 моряків потонуло. — В околиці Ляндмяни загорівся литовський літак; один летун попарений.

— **Підойма для безсмертних.** Цими днями в старезнім будинку париської „Французької Академії", відомої зі свого консерватизму, завели новинку: підойму-ліфт для старців, що досі мусіли пішки входити на поверх по витертих сходах. В 2-ій годині було призначене засідання. Першим приїхав секретар Академії Думік і навіть не запримітивши свіжо вимальованих дверей від машини вибіг швидко по сходах. Два дальші безсмертні князь Де ля Форс і монсеньор Бодріляр зупинившись перед підоймою сказали собі кілька дотепів і пішли пішки, хоча Бодріляр сильно кашляє знімаючись уверх. Коли секретар запропонував йому сісти на „ліфт", старий „безсмертник" сказав: „Нізащо! Я вже раз пробував їхати ліфтом в однім приватнім домі, а ліфт застряг у пів дорозі. Якби не сторож, що шукав на сходах за своєю кіткою, не знаю, як довго я сидів би там"... Із 40 французьких безсмертників лише 12 поїхало ліфтом. Видко, що всі вони біля 70-ки, хотять ще довго жити.

— **70-літній ювилей князівства.** На днях святкували в німецькому князівстві Ліхтенштайн 70-літній ювилей панування князя Йогана ІІ. Ліхтенштайнського, та 88 роковини його уродин. Ювилейне свято відбулося в рідному місті теперішнього князя, в Айсбург. Підчас свята мали національні прапори Ліхтенштайну та Німеччини, й лунали гимни обох країв. Мала країна з великими королівськими амбіціями!

— **Ріжні вістки.** По всій Болгарії, головно в Филипополі, відчули землетрус; населення перелякане. — Еспанія має намір купити на 2 роки „Цепеліна" через своє товариство воздухоплавства за 7 міл марок. Якщо це німцям виплатиться, вони вибудують за ці гроші новий. — У Берліні помер у 70 р. життя лікар д-р Вільгельм Фліс, автор численних творів („Процес життя", „Про життя і смерть"), в яких розвинув теорію своєрідного ритму у природі. — У Копенгагені відбулось 14. ц. м. ювилейне свято з нагоди 800-ліття уродин епископа Абсальона, основника міста і творця данської сили на морі. — У Ню Йорку відкрили тайну організацію китайців, що переводила самосуди над своїми земляками. — Париська префектура поліції ствердила, що численними фільмами ведеться комуністична пропаганда і тому завела кінову цензуру. — На ювилей „Художественного Театру" у Москві виїдуть також три делегати варшавських театрів.

— **Осінний Берлін.** У Берліні почався тиждень світляної реклями під назвою „Берлін у сяйві". На головних вулицях сяятимуть лямпи з живого срібла, в силі 100.000 свічок. На Потсдамерплац стоятиме світляна вежа заввишки на 25 метрів. При участи всіх пожежників через вулиці перейде „світляне корсо", яке вестимуть три слони. Після походу загорять „штучний вогонь", якого, як запевняє проспект, ще досі світ не бачив.

— **Нова жидівська секта.** В околиці Вильни повстала нова жидівська секта, що признає божество Христа, а одночасно зберігає всі жидівські релігійні обряди. Центр секти, що має покищо 15.000 осіб є в Кушевичах.

— **Вільгельм хоче до Африки.** Бувш. цісар Вільгельм дістав недавно на підставі судового процесу свої південно-африканські маєтки, сконфісковані 1918 р. Тепер він повідомив півд.-африканський уряд, що має намір вибратись у подорож до Капштадту. Офіціяльної відповіді ще нема, але крім застережень, щоби Вільгельм не займався політикою, інших перепон не буде. Ясно, що для виїзду з Голяндії він мусить дістати дозвіл від союзників.

— **Закон черги.** Один із сучасних німецьких фільософів висував теорію про т. зв. „закон черги" у природі, згідно з яким явища одного роду повторяються на ріжних місцях нашої землі в означений момент, коли появиться одно таке явище. Цей закон находив би своє потвердження в факті, що останніми днями завалились доми в ріжних містах. Нині маємо нову таку звістку з румунського міста Пльоєсті і з краєвої виставки в Позвані.

— **З жіночих рекордів.** Жінки-адвокатки рідко виконують довго свою професію. (Так кажемо не ми, а всесильна статистика). Вони виходять найчастіше замуж і то за тих, яких боронять з пересвідченням, повіривши в їхню невинність. Та є й інші шляхи карієри. У Франції був випадок, що адвокатка Аліса Дюрфей відкрила в собі акторський талант і з суду перейшла на сцену державного театру „Одеон". Тепер за її прикладом іде друга пані Остертаг у Парижі. Та, йдучи більше з „духом часу", вступила до оперетки.

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер 18-го, г. 7·30 веч. „Таємнича Дама", оперетка.

Пятниця 19-го, год 7·30 веч. „Церковна миш", комедія.

Субота 20-го, г. 3. попол. „Іридіон" для молоді.

Субота 20-го г. 7·30 веч. „Таємнича Дама", оперетка.

Кіна.

„Апольо": „Авантюристка".
„Лев": „Беатріче Ченчі".
„Оаза": „Цар Іван Грозний".
„Палас": „Чоловік, що бачив власну смерть".
„Фатаморгана": „Гробниця кохання".

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Анна Павлик.

У вівторок, дня 16. ц. м. львівська громада відвела на місце вічного спочинку (на Личаківський цвинтар) тлінні останки Анни Павлик, сестри і співробітниці пок. Михайла Павлика. В своїм часі Покійна була визначною особистістю в нашому громадянському життю і відіграла в ньому помітну ролю як пропаґаторка поступових ідей.

Покійна родилася 26. січня 1855 в Косові на Манастирськім. Родичі її Іван і Марія з Лисанюків були незаможними селянами-хліборобами, посідаючи всього 4 морги нецького поля. На те все було восьмеро дітей. Виростала вона серед бідноти і безпросвітнього селянського життя круглою анальфабеткою. Аж у дванацятому році вписалася до школи, купивши книжки за власні зароблені гроші. Від другої кляси народньої школи до третьої виділової приватно складала іспити, перебуваючи на службі в урядовців та у священиків у Косові й околиці.

Саме тоді, коли хотіла записатися до учит. семинарії, попала у сліди тюрми. Львівська прокураторія переловила її лист до брата Михайла, що саме тоді сидів уже разом з пятьма іншими членами „Акад. Кружка" в тюрмі при вул. Баторія за приналежність до „Міжнародного Соціялістичного Товариства" та за пропаганду соціялістичних ідей між „темними" масами.

В своїй добродушности й безпосередности молода дівчина в листі до брата на-

Присилайте передплату!

споминалася про несправедливість сучасного ладу та питала його, як боротися з лихом. Це й дало основу до ревізії й арешту. Ділося це на початку 1877 р. Обвинувачена відповідала з вільної стопи. Її засуджено на місяць арешту. Після цього Покійна переноситься на побут до Львова. Тяжко працюючи, заробляє на харч арештованому братові, Ів. Франкові й іншим. Саме тоді арешти сиплються за арештами і чергуються політичні процеси. В тому часі Покійна перебуває то в Косові, то у Львові. Тягають її з братом Михайлом по тюрмах. Коли ж пок. Михайло Павлик виїхав до Женеви, спасаючись перед 6-місячною тюрмою, жандармерія докучає Покійній та її сестрі Парасці.

Після повороту брата Михайла з Женеви в 1881 р., Покійна переноситься до Львова, стаючи помічницею і співробітницею свого брата. В тому часі друкує вона дещо в женевській „Громаді", як от спомини з тюрми та листи.

В праці і труді важкім минають літа за літами. Без просвітку, без проміничка життєвих радощів працює Покійна, цупко тримаючись своїх молодечих поглядів. Від часу до часу відзивається вона в пресі, обстоюючи жіночу рівноправність.

В січні 1915 року р. підчас російської окупації вмирає обожаний нею брат Михайло. Покійна носиться з думкою звеличати його память. Вже в 1918 р. бажає вона передати українським письменникам 2 морги свого грунту в Манастирськім. Тоді повстає Т-во українських письменників і журналістів ім. Ів. Франка. Однак видно, що Покійна хотіла саме звеличати свого брата, бо опісля перемінила свою думку і передала грунт „Селянській Спілці" з призначенням, щоби на ньому повстала санаторія для поступових(!) українських письменників та захоронка для дітей ім. Мих. Павлика.

З цим світом розпрощалася тихо й непомітно 18. жовтня 1928 в 73 році життя. Від кількох літ уже й мало хто знав, що сестра і співробітниця месіяністичного Михайла Павлика ще в живих. На місце вічного спочинку відвела її львівська громада, сподвижники радикального руху 90-тих років та українське жіноцтво.

На свій час була пок. Анна Павлик помітною діячкою, як пропагаторка початкового, ідеалістично-месіяністичного соціялізму та піонірка жіночого руху.

Евген Гуцайло. Ще на початку серпня ц. р. помер у Харкові на сухоти Евген Гуцайло, адміністратор харківських „Вістей". Пок. Евген Гуцайло був перед війною учителем на Буковині. Належав до соц.-демократичної партії. В часі війни працював з рамени „Союзу Визволення України" в таборах російських полонених у Німеччині, освідомлюючи національно полонених українців російської армії. В р. 1919 знайшся був Покійний у Львові, де довший час як передовик працював у соц.-демокр. „Вперед". Більшовицькі перемоги причинилися до світоглядового перевороту у Покійного. Він зачав усе більше схилятися до комунізму. Покинувши Львів, він подався за кордон, а звідтіля переїхав на Рад. Україну, занявши в Харкові становище адміністратора урядового органу „Вісти". На тому становищі пробув він кілька літ. На тому становищі захопила його і смерть. Покійний написав кілька брошурок, а між ними і брошуру під написом „Фікція нації". Було це в ті часи, коли комуністична партія досить зневажливо і байдуже ставилася до національного питання. Очевидно, брошура Евг. Гуцайла була тільки приноровленням до офіційного комуністичного курсу. Очевидно, подаючись на Рад. Україну, думав Покійний відіграти там більшу ролю. Та не довелось. Сухоти передчасно загнали в могилу безперечно спосібну і молоду ще людину, яка при своїх амбіціях могла ще відіграти помітну ролю.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Український Народній Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові. 785 1—3
Субота, 20. жовтня: Ой не ходи Грицю.
Неділя, 21. жовтня: Ой не ходи Грицю.

Жіночий „Луг" у Львові. Руханка і спорт серед нашого жіноцтва у Львові дуже занедбані. Майже в кожному „Лузі" на селі є жіноча чета і є зорганізованих 20—30 дівчат, а в самому Львові у всіх спортових і руханкових товариствах наше жіноцтво бере слабу участь. Ще найбільше займаються руханкою дівчата в школі по шкільних руханково-спортових кружках. Щоб оживити між українським жіноцтвом у Львові замилування до руханки і спорту, Луговички, згуртовані у львівському „Лузі", дають почин до завязання окремого жіночого „Лугу": „Луг" IV. Статути „Лугу" IV. вже затверджені, а в суботу дня 20. жовтня в год. 7. веч. відбудуться в домівці Товариства при вул. Коперника ч. 5, партер у подвірю перші Загальні Збори „Лугу" IV. з таким порядком нарад: 1) Отворення Зборів. 2) Привіти від жіночих товариств. 3) Відчитання статуту. 4) Вписи членів. 5) Вибір Ради. 6) План праці. 7) Принняття правильника для членів. 8) Вільні внесення. Сподіємося, що на ці Загальні Збори прийдуть всі жінки, охочі займатися руханкою і спортом, і що молоде Товариство „Луг" IV. згуртує у своїх рядах поважне число членів. Нове Товариство буде міститися в льокалі Т-ва „Луг" у Львові, Коперника 5, де буде мати до розпорядимости руханкову салю з усіми приладами до німецької і шведської руханки, а дальше свою читальню, спортове приладдя і т. д.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.